

HOE DE GESLACHTEN

ELKAAR ZOEKEN

II

Het grote onderscheid in de geslachten bij de Edelherten is het gewei van het mannetje. Men kan zelfs geen mannetjeshert meer voor de geest roepen zonder aan het gewei te denken en dat gewei is ook een wonder. Elk jaar worden de geweien afgeworpen en groeien ze weer aan. Men weet nu dat het afwerpen en weer aangroeien van de geweien, evenals het zwellen der geslachtsklieren volgens de seizoenen geregeld wordt door hormonen. Voordat de winter invalt, in de bronsttijd, wordt het gebrul van de mannetjesherten in de bossen gehoord. Dat gebrul is een waarschuwing of uitdaging voor andere mannetjesdieren. Het komt dan ook dikwijls tot zeer verwoede gevechten tussen de hertebokken (boven), die zolang aanhouden tot een der vechters uitgeput neervalt of de strijd opgeeft. Die gevechten worden uitgestreden onder het oog der hinden en de overwinnaar is de meester van de kudde.

Sommige schrijvers hebben het mannelijke edelhert geroemd als de koning der bossen. Dat kan nu wel zeer dichterbij klinken, doch biologisch is het onjuist. De hertebok is een koning van enkele dagen en alleen ter wille van de voortplanting. Inderdaad, de geslachten komen alleen in de paartijd samen en het mannetje is alleen mannelijk en niet vaderlijk. De ouderzorg komt van de kant van het wijfje. Bij de edelherten blijven de moederlijke zorgen soms voortduren tot in het derde levensjaar van de jongen. De hinden verenigen zich en elk van hen kan door twee of drie jongen worden gevolgd. Het kan gebeuren dat volwassen hinden jongen zijn van een moederdier, dat ook nog tot de kudde behoort, meestal met nog een eigen kalf aan de zijde. Een volwassen en oudere hinde leidt de kudde en niet de mannetjes. Buiten de bronsttijd zijn de hertebokken eenlingen of vormen eigen gezelschappen. Elke mannetjesgroep schijnt een losse verzameling te zijn van egocentrische mannetjes zonder een erkende leider. Individueel is elk mannetjeshert een zwerver, die soms een terrein verkent, dat ver buiten het normale domein ligt.

De matriarchale hindengemeenschap wordt door de bronsttijd niet veranderd, maar de mannetjes

komen er dan bij. Elk bronstig mannetje jaagt zoveel mogelijk hinden bijeen als een herdershond zijn schapen. Zo'n harem is echter onbestendig en het mannetje kan elk ogenblik zijn hinden kwijtraken aan een ander mannetje. De hertebok is alleen mannetje en niets anders.

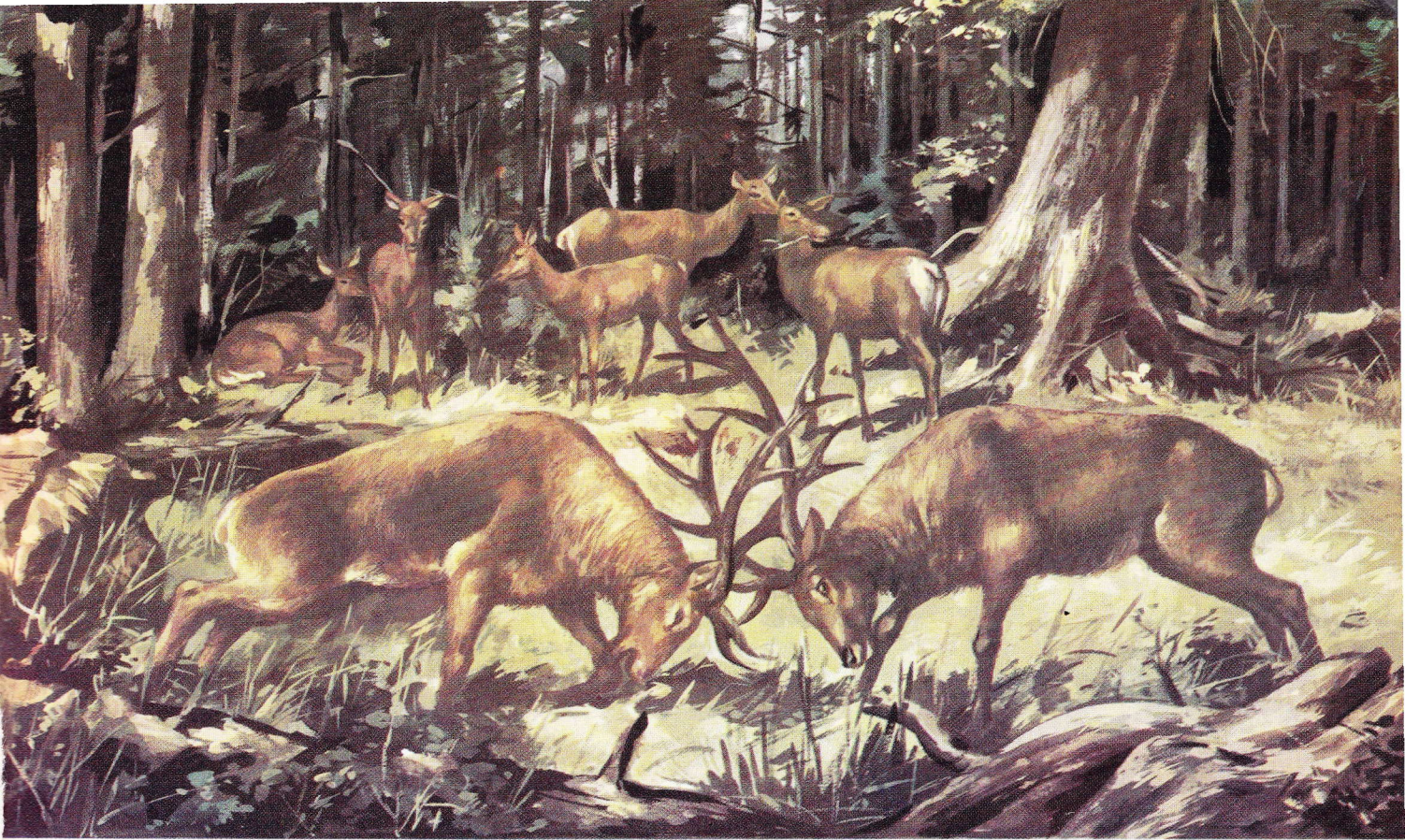
In de kringen der aquariumliefhebbers is een prachtige vis bekend, waarvan de mannetjes steeds als verbitterde en onverzoenlijke vijanden tegenover elkaar staan, namelijk de Siamese Vechtvis of *Betta splendens* (onder). De heerlijke kleurenweelde is werkelijk onbeschrijflijk, vooral wanneer mannetjes hun lange vinnen uitspreiden.

Het vechtlustige karakter van deze vis wordt in Siam voor sportdoeleinden uitgebuit. Men laat vissen met elkaar vechten, nadat vooraf weddenschappen werden afgesloten.

Zet men een Vechtvis alleen in een aquarium dan is er niet veel bijzonders aan, buiten de mooie kleuren natuurlijk. Plaatst men echter twee mannelijke exemplaren bij elkaar, dan vindt er plotseling een hele ommekeer plaats. Hun vinnen ontplooiën zich in volle luister, de kleuren komen sterker tot uitdrukking en het lichaam wordt sierlijk gebogen en geplooid. Plotseling stormen de beide tegenstanders op elkaar los. Men moet de pracht, die dan wordt tentoongespreid, met eigen ogen hebben gezien om er zich een juist idee te kunnen van vormen. Bij het bekijken van die kleurenpracht, vergeet men dat er een hevige strijd in aantocht is. Nadat de vissen een tijdje zij aan zij hebben gezwommen, terwijl ze heftig met de staart slaan, begint de eigenlijke strijd. Zij bijten naar elkaar en spoedig zijn de sierlijke vinnen erg beschadigd. Het vechten duurt totdat een van beide er het leven bij inschiet of zich erg gehavend tracht te verbergen.

Men kan een mannelijke Vechtvis ook met zichzelf laten vechten door een spiegel in het aquarium te plaatsen. Het dier houdt dan zijn eigen spiegelbeeld voor een tegenstander.

De weelde van de kleuren komt bij de mannetjes ook te voorschijn gedurende het werven om het wijfje. Tegenover het andere geslacht is de mannelijke Vechtvis hoffelijk en voorkomend, ja hij is zelfs een zeer goede vader, die het schuimnest maakt en de eieren, zowel als de jongen, ijverig bewaakt.

Combats entre rivaux

Chez les cerfs, la différence d'aspect entre les sexes est constituée par les bois que possède le mâle. Chaque année, les cerfs se dépouillent de leurs bois. La disparition et la réapparition des bois ainsi que l'activité des glandes sexuelles, selon les saisons, sont réglées par des hormones. Avant l'hiver, pendant la période de rut, les forêts retentissent des bramelements des cerfs. Ce sont des avertissements ou des cris de défi adressés aux autres mâles. Il n'est pas rare que de violents combats opposent deux mâles. La lutte se termine par la mort d'un des combattants ou sa fuite (en haut de l'illustration). Les combats se déroulent sous les yeux des biches et le vainqueur devient le grand maître de la harde.

Certains auteurs ont fait du cerf le roi de la forêt. Sans doute l'idée ne manque-t-elle pas de poésie, mais elle est biologiquement inexacte. Le cerf est roi pendant quelques jours et c'est pour les besoins de la procréation. En effet, les cervidés de sexe opposé ne vivent ensemble que pendant le temps des amours et le mâle n'a pas de sentiments paternels ou familiaux. Seule la biche s'occupe de la progéniture. Les soins qu'elle donne à ses jeunes faons ne durent guère que deux ans. Les biches vivent en troupeau et chacune d'elles peut avoir la responsabilité de deux ou trois jeunes. Il arrive même que des biches adultes soient les jeunes d'une biche plus vieille appartenant à la même harde et elle-même encore suivie. Une biche expérimentée dirige le troupeau. Cette direction n'incombe pas au mâle. En dehors du temps des amours, les cerfs vivent en solitaire, ou forment des communautés de mâles. Chacun de ces groupes semble être un rassemblement de mâles égocentriques sans chef reconnu. Pris individuellement, le cerf mâle est

un animal errant qui part parfois à l'aventure loin en dehors du domaine où il séjourne habituellement.

Les possesseurs d'aquarium connaissent un magnifique poisson dont les mâles sont des ennemis acharnés et irréconciliables. Il s'agit du combattant siamois ou *betta splendens*. Ses couleurs éclatantes sont vraiment extraordinaires, surtout lorsque ses nageoires sont déployées.

Le caractère batailleur de ce poisson est exploité au Siam à des fins peu recommandables. On fait se battre deux poissons après avoir engagé des paris.

Si le combattant est le seul mâle de son espèce dans un aquarium, il ne se produit rien d'extraordinaire et il fait admirer la splendide harmonie de ses couleurs. Par contre, si deux mâles sont mis en présence, c'est la révolution. Les nageoires sont déployées, les couleurs semblent devenir plus éclatantes encore, tandis que le corps adopte des attitudes particulièrement gracieuses. Puis tout à coup, le combat se déchaîne dans toute sa violence. Il faut avoir assisté au spectacle pour pouvoir s'en faire une idée exacte. Après avoir nagé un moment côte à côte, en agitant fortement leur nageoire caudale, les combattants se lancent l'un sur l'autre et entament véritablement le combat. Les morsures sont meurtrières et les nageoires sont bientôt en lambeaux. Le combat se poursuit jusqu'à la mort d'un des combattants ou sa fuite.

Si on veut jouir du spectacle sans qu'il y ait mort du combattant, on place un miroir dans l'aquarium. Le poisson prend alors son image pour celle d'un adversaire et passe à l'attaque.

En haut : deux cerfs rivaux se battent sous le regard des biches.

En bas : « combattants siamois » prêts pour la bataille.

GLOBERAMA

LA VIE ET SES MERVEILLES HET LEVENSWONDER

CASTERMAN

KEURKOOP NEDERLAND

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
espagnol (Codex)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1962 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN